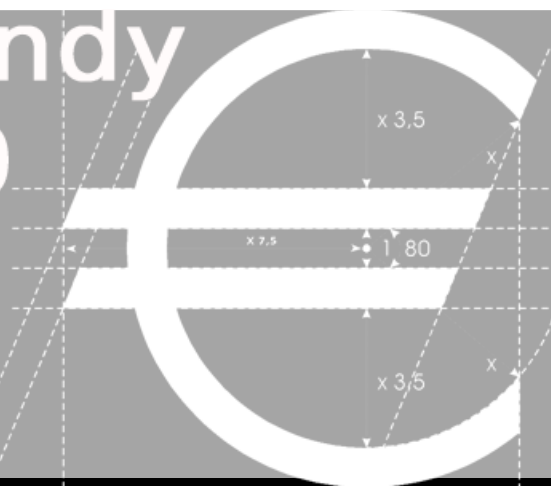

Pozice Asociace nestátních neziskových organizací Zelený kruh

evropské fondy 2014 - 2020

Energetická efektivita

Duben 2012

Doporučení	2
Popis problémové situace	2
1. Příležitost pro českou ekonomiku: evropské fondy	3
2. Inteligentní růst: rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích.....	3
3. Udržitelný růst: podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje	4
4. Růst podporující začlenění: podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat sociální a územní soudržností.....	4
5. Přírůsky financování úspor energie v České republice	4
Konkrétní opatření	5
Úspora pro domácnosti i veřejnou sféru: energetické renovace budov.....	5
Špičkové technologie: výstavba v nulovém standardu	5
Energetická nezávislost: podpora obnovitelných zdrojů	6
Pro českou konkurenceschopnost: inovace v energetice, chytré sítě	6
Indikátory a cíle	7

Doporučení

Koalice nevládních organizací doporučuje aby:

- úspory energie a zvyšování energetické bezpečnosti a soběstačnosti byly jedním z hlavních tematických oblastí pro čerpání fondů EU po roce 2013;
- finanční podpora pro úspory energie v obytných a veřejných budovách, v budovách terciárního sektoru a u malých a středních podniků, pro využití obnovitelných zdrojů na budovách a doprovodná opatření představovala alespoň 10 miliard Kč ročně z fondů EU;
- byl vhodným způsobem podpořen výzkum, vývoj a využití technologií nulových budov před rokem 2018 jako příprava českého stavebnictví na plnění požadavků směrnice EPBD II;
- veškeré novostavby v rámci projektů financovaných z fondů EU dosahovaly téměř nulového standardu, veškeré celkově rekonstruované budovy financované z fondů EU dosahovaly nízkoenergetického standardu. Zvýhodněny by měly být projekty, které dosáhnou vyššího standardu a budou obsahovat využití obnovitelných zdrojů na budovách;
- byl vytvořen dostatek finančních mechanismů podpory pro úspory energie a obnovitelné zdroje na budovách, například dotací, zvýhodněných půjček, záruk nebo pojištění rizik pro firmy energetických služeb EPC (Energy Performance Contracting).

Popis problémové situace

Dvacet let po začátku ekonomické transformace je Česká republika stále čtvrtou

energeticky nejnáročnější ekonomikou EU, a to i po přepočtu HDP podle parity kupní síly.¹ Zároveň má ČR čtvrté nejvyšší emise skleníkových plynů na obyvatele v EU.² Kromě vyšší orientace české ekonomiky na průmyslovou výrobu je tato situace dána také tradičně nízkou energetickou efektivitou, jak v sektoru průmyslu, tak v budovách a dopravě. Jak občané, tak veřejné instituce i firmy přitom čelí rostoucím cenám za paliva i elektřinu a z dlouhodobého hlediska nelze očekávat zvrát tohoto trendu. Vysoká spotřeba energie v kombinaci s rostoucími cenami se tak stává hrozbou pro konkurenceschopnost ekonomiky.

Velkou šancí na snížení energetické závislosti i náročnosti české ekonomiky je přitom snížení spotřeby energie v sektoru budov, a to jak obytných, tak i administrativních včetně veřejných. Podle Akčního plánu energetické účinnosti³ leží potenciál pro úspory energie zejména v sektoru domácností, dále v průmyslu a dopravě. Studie konzultační firmy Porsenna ukazuje, že spotřebu energie v obytných budovách lze snížit o 60 %. Největší je potenciál úspor ve sféře vytápění a přípravy teplé vody.

V sektoru obytných budov jsou kritické nejen energetické ztráty, ale i zanedbanost bytového fondu. Podle studie PanelScan 2009 lze 45 % bytového fondu v panelové zástavbě považovat za zcela zanedbané, v nepanelových bytových domech je to dokonce 88 %.⁴ Rekonstrukce navíc často nevyužily plný potenciál energetických úspor, komplexně a kvalitně zrekonstruovaná okna má pouze 34 % z celkového množství panelových bytů. Rekonstrukce je přitom šancí jak prodloužit životnost panelových domů ze 40 let až na předpokládaných 100 let.

1. Příležitost pro českou ekonomiku: evropské fondy

Zacílení podpory z evropských fondů v letech 2014 – 2020 se bude řídit prioritami Strategie Evropa 2020⁵, která klade důraz na „inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“. Návrh nařízení Evropské komise k fondům EU pro roky 2014 – 2020 zdůrazňuje zvýšenou koncentrací na priority stanovené v této strategii. Právě financování úspor energie návrhu Evropské komise přesně vyhovuje, neboť v sobě spojuje udržitelný a inteligentní růst, včetně sociálního elementu začleňování. Pro Českou republiku se tak otevírá jedinečná příležitost získat významný objem financí, pokud se rozhodne vybrat si jako prioritu tato opatření.

2. Inteligentní růst: rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích

V situaci limitovaných přírodních zdrojů jsou inteligentní technické inovace klíčovým opatřením, které zajistí nezávislost Evropy na drahých dovozech paliv. Podpora výzkumu a vývoje bude podle Rámcové iniciativy Inovativní unie zaměřena na efektivní využívání zdrojů, nízkouhlíkovou dopravu, udržitelnou, k přírodě šetrnou produkci a spotřebu. Budovy s velmi nízkou spotřebou energie představují technickou inovaci s významným

1 Eurostat: Energy intensity of the economy

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.dotab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsien020>

2 European Environmental Agency: Greenhouse gas emissions as tonnes CO₂-equivalent per person

<http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/greenhouse-gas-emissions-as-tonnes>

3 Národní akční plán energetické účinnosti do roku 2011

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/press/ks6_cr_akcni_plan.pdf

4 PanelScan 2009: Studie stavu bytového fondu panelové zástavby v ČR

http://www.sfrb.cz/o-sfrb/pro-media.html?no_cache=1&cid=262&did=63&sechash=2e05d27b

5 Sdělení Evropské komise KOM (2010) 2020: Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_CS_ACT_part1_v1.pdf

potenciálem masového uplatnění.

3. Udržitelný růst: podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje

Udržitelnost je dnes důležitou konkurenční výhodou. Naplnění cílů klimaticko-energetického balíčku, které jsou také cíli Strategie Evropa 2020, ušetří 60 mld. Euro na dovozu ropy a plynu do roku 2020, sníží účty za energii pro rodiny a výrobní náklady a zároveň vytvoří pracovní místa. Inovace v oblastech, jako jsou pasivní domy, obnovitelné zdroje nebo inteligentní sítě je potřeba k udržení Evropy na čele vývoje úsporných technologií. Pro nové členské státy je to jedinečná příležitost k modernizaci jejich infrastruktury a k přechodu na standardy energetické účinnosti západu.

4. Růst podporující začlenění: podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat sociální a územní soudržností

Ve všech evropských regionech je třeba, s ohledem na místní podmínky, zajistit možnost udržitelného využívání zdrojů. Lokální výroba energie, jako je využití biomasy pro teplo, pomáhá vytvářet pracovní místa i v odlehlých oblastech venkova a zmenšuje zvyhodnění velkých ekonomických center ve srovnání s okrajovými obcemi. Podpora energetické účinnosti v oblasti bydlení snižuje účty za energie sociálně znevýhodněným a chrání je před energetickou chudobou.

5. Přínosy financování úspor energie v České republice

Zkušenost se současným OPŽP osou 3, programy Nový panel a Zelená úsporám ukazují, že při veřejné podpoře existuje velký zájem realizovat opatření pro úspory energie, jak v soukromých, tak ve veřejných budovách. Velký potenciál a absorpční kapacitu potvrzuje řada faktů: výzva, která rozdělila poslední disponibilní prostředky v rámci osy 3 OPŽP - Udržitelné využívání zdrojů energie, byla vypsána v únoru 2012 a během 2 dnů byl objem výzvy vyčerpán dvojnásobně. Prostředky jsou tedy vyčerpány téměř dva roky před koncem současného rozpočtového období fondů. Počet předložených žádostí významně převýšil finanční možnosti programu. Tento úspěch MŽP kontrastuje zejména se situací v čerpání v jiných operačních programech.

Financování úspor energie v budovách je také velmi vhodným nástrojem proti důsledkům finanční krize, zejména v oboru stavebnictví, které prochází v poslední době značným poklesem. Díky finanční podpoře se daří mobilizovat soukromé prostředky domácností a rozhybat tak stavební trh a trh s ekotechnologiemi. Miroslav Zámečník, člen NERV, prohlásil o programu Zelená úsporám: „Troufám si tvrdit, že z hlediska multiplikačního efektu, z toho, jaký jedna investovaná koruna zajistila přínos národnímu hospodářství, asi nenajdeme lepší [návrh NERV proti krizi].“⁶

Miroslav Zámečník je také autorem studie⁷, která prokázala, že program Nový Panel pomohl udržet za 9 let existence každý rok 6500 pracovních míst. Podle studie přinesl

⁶ Ekonom Miroslav Zámečník: Program Zelená úsporám prospěl zaměstnanosti, <http://www.novinky.cz/kariera/222867-ekonom-miroslav-zamecnik-program-zelena-usporam-prospel-zamestnanosti.html>

⁷ Zámečník M., Hlaváč J.: Důvody pro zateplování domů: desetitisíce pracovních míst v Česku http://hnutiduha.cz/uploads/media/zateplovani_zamecnik_studie.pdf

program Zelená úsporám, za pouhý jeden a půl rok své existence, 19000 ročních pracovních příležitostí. Většina těchto pracovních míst vznikla v malých a středních stavebních firmách, které mají svá sídla v České republice. Pracovní místa jsou navíc rovnoměrně rozdělena mezi regiony, nejsou koncentrována do tradičních velkých center.

Česká republika uvádí úspory energie jako cíl energetické politiky i v oficiálních dokumentech: „Maximalizace úspor tepla - cíl s vysokou prioritou, směřující k maximalizaci úspor tepla v budovách ve sféře podnikatelské, státní, komunální i u drobných odběratelů (domácností). V této oblasti existuje jeden z největších potenciálů úspor energie, dosažitelných za přijatelných nákladů.“⁸ uvádí. Druhý národní akční plán pro energetickou účinnost. Nezávislá energetická komise („Pačesova komise“) doporučuje: „Prostředky z Evropských strukturálních fondů je třeba nasměrovat do snižování energetické náročnosti českých veřejných a firemních budov. Tato opatření je třeba vázat na dosažení minimálně nízkoenergetického standardu.“

Konkrétní opatření

Úspora pro domácnosti i veřejnou sféru: energetické renovace budov

S novým rozpočtovým obdobím evropských fondů se otevírá nová velká příležitost: financovat úspory energie, zejména energetické renovace, v obytných budovách⁹, v současném období podporovaných jen omezeně - pouze u rekonstrukcí v sociálně znevýhodněných lokalitách. Stejně jako v tomto období bude pokračovat podpora úspor ve veřejných budovách. Vzhledem k nutnosti plnit od roku 2018 požadavky směrnice o energiích v budovách (EPBD II) a k významu veřejných budov, které se mohou stát příkladem pro jejich návštěvníky je vhodné nastavit kritéria financování tak, aby rekonstruované veřejné budovy podpořené z evropských fondů byly téměř nízkoenergetickými budovami již od r. 2014.

V oblasti investic do energetických renovací budov existuje v ČR vysoká absorpční kapacita. Výnosy z prodeje emisních povolenek, které vláda hodlá využít také na úspory energie v budovách, budou podle odhadu MŽP dosahovat výše 2,4 mld. Kč ročně.¹⁰ Při srovnání s objemem žádostí v programu Zelená úsporám do 31. 12. 2011 - 27 mld. Kč (průměrně 10 mld. Kč za rok) je jasné, že výnosy z aukcí nemohou plně pokrýt absorpční potenciál opatření pro úspory energie v obytných budovách.

Špičkové technologie: výstavba v nulovém standardu

S možností financovat úspory v bydlení i ve veřejných budovách se pojí také možnost více finančně podpořit výstavbu pomocí špičkové stavební technologie, která dokáže splnit kritéria téměř nulové budovy. Využití těchto technologií vyžaduje dobrou přípravu a zkušenost stavebních firem a jejich zaměstnanců. Směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD II¹¹) nařizuje, aby od r. 2018 všechny nové veřejné a od r. 2020 i soukromé budovy splňovaly téměř nulový energetický standard. Kromě jasných úspor a zvýšení

---

8 MPO: 2. Národní akční plán energetické účinnosti České republiky
<http://download.mpo.cz/get/45106/50714/583777/priloha002.pdf>

9 Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zvláštních ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj. KOM (2011) 614

10 Zdroj: MŽP, Kulatý stůl k využití výnosů z aukcí emisních povolenek v období let 2013 – 2020

11 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0091:CS:HTML>

kvality budov by finanční podpora tohoto opatření pomohla připravit stavební průmysl pro období po r. 2018, zvýšit jeho konkurenceschopnost v rámci Evropy a zamezit tomu, že nulové budovy u nás budou stavět jen zahraniční firmy. Zároveň by bylo vhodné využít pro zlepšení kvalifikace stavebníků v nových technologiích prostředky z Evropského sociálního fondu.

Energetická nezávislost: podpora obnovitelných zdrojů

Nevyužitou příležitostí, pro kterou se nabízejí evropské finance, je podpora obnovitelné výroby tepla, a to jak v malých instalacích solárních termických panelů pro vytápění a teplou vodu, tak při využití geotermálních zdrojů nebo biomasy. Nový zákon o obnovitelných zdrojích řeší provozní podporu výroby tepla z OZE u zdrojů nad 200 kW, investiční podpora z evropských fondů by měla být využita pro systémová řešení, která na provozní podporu nedosáhnou, např. „just in time“ výroba a odbytový řetězec pelet ze zemědělských plodin (zemědělec - místní výroba pelet - instalace peletových kotlů v obci). Další oblastí je podpora rozšiřování a zefektivnění sítí rozvodů tepla nebo mikroteplorenství - malé zdroje pro jednotlivé bloky budov. Podmínkou je maximalizace efektivity využití energie - tedy kombinovaná výroba elektřiny a dodávky do energeticky efektivních budov, a minimalizace dopadů na životní prostředí - vyloučení spoluspalování uhlí. Důležitým kritériem je také využívání místních zdrojů biomasy.

Pro českou konkurenceschopnost: inovace v energetice, chytré sítě

Finanční podpora pro úspory energie a obnovitelné zdroje má šanci vytvořit stabilní tržní prostředí, v němž se bude dařit českým firmám a kde bude mít smysl vyvíjet a uvádět na trh moderní technologie. V oblasti úspor energie je třeba se vyhnout podpoře málo ambiciózních projektů, kde je sice zajištěno rychlé čerpání, není ale využito plného potenciálu úspor. Pro dosažení vysoké míry úspor energie je nutné vytvořit motivační schéma, které bude odměňovat ty, kteří budou překračovat minimální požadavky technických norem, budou zavádět inovace apod. Zároveň je třeba koordinovat a harmonizovat požadavky mezi jednotlivými oblastmi podpory tak, aby se dosáhlo synergického efektu. Ambiciózní požadavky platné pro všechny sektory vytvoří dostatečnou poptávku po inovacích, tím i úsporu z rozsahu.

Je třeba vytvořit vhodné podmínky jak administrativní - nastavit podporu motivačně pro náročnější řešení - tak technologické. V oblasti integrace obnovitelných zdrojů se jedná hlavně o využití prvků smart-grid, které umožní vyrovnávání energetické bilance sítě pomocí regulace nabídky a poptávky. Pro přechod na nový typ sítě, který dokáže integrovat vysoký podíl OZE, je třeba připravit jak spotřebitele, tak rozvodné sítě. Bude proto třeba investovat do technického zařízení (transformátory) i do změn v řízení sítě. Pro účinné využití bioplynu je třeba připravit připojení bioplynových stanic do sítě plynovodů nebo distribuci a využití bioplynu pro pohon vozidel ve městech, například MHD nebo svozu odpadu (s pozitivními dopady i na znečištění ovzduší).

Indikátory a cíle

Nová Kohezní politika bude výrazně zaměřená na plnění stanovených cílů, některé z nich jsou již na evropské úrovni zakotveny ve Strategii Evropa 2020, na základě klimaticko-energetického balíčku: snížit emise skleníkových plynů o 20%, spotřebu energie o 20%, a dosáhnout podílu obnovitelných zdrojů 20% na celkové spotřebě energie.

Kromě nich navrhuje, aby Česká republika přijala tyto cíle specificky pro oblast úspor energie a obnovitelných zdrojů:

Úspory energie v budovách

Konečná spotřeba energie v domácnostech: 257 PJ, pokles o 13,7 % oproti roku 2010

Výstavba v téměř nulovém standardu: Všechny novostavby veřejných budov a 10% novostaveb obytných budov (cca. 1400 - 2200 budov ročně) bude mezi lety 2014 a 2020 postaveno v téměř nulovém standardu.

Tempo energetických renovací budov: 3% bytového fondu ročně projdou energetickou renovací s dosažením nízkoenergetického nebo vyššího standardu.

Obnovitelné zdroje:

Výroba tepla z obnovitelných zdrojů celkově ČR 2020:

- Biomasa: 215 PJ
- Solární termální zdroje: 12 PJ ročně
- Geotermální zdroje: 12 PJ ročně
- Celkový podíl OZE na spotřebě primárních zdrojů energie: 250 PJ, tedy 15%

Instalovaný výkon obnovitelných zdrojů pro výrobu elektřiny celkově ČR 2020

- PV: 10 000 střešních instalací na rodinných a bytových domech a veřejných budovách ročně
- Vítr: 1500 MW instalovaného výkonu do roku 2020
- Geotermální zdroje: 25 MWe instalovaného výkonu v geotermálních kogeneračních zdrojích

Další cíle:

Obnovitelné zdroje: Deset mikroregionů rozvine strategii maximálního využití lokálních obnovitelných zdrojů a dosáhne 50 % pokrytí spotřeby energie z OZE.

